

„A vidámság hangját hirdessétek...”

Vác volt néhány napig a gregorián fővárosa

Július 6-án, csütörtökön ½ 11-kor a váci Barátok templomában az ünnepélyes nyitószentmisével kezdetét vette a **VII. Váci Nemzetközi Gregorián Fesztivál**. A hétköznapi délelőtti időpont ellenére a templom teljesen megtelt. A szentmise elején Varga László atya, az OMCE igazgatója köszöntötte a megjelenteket, különösképpen is Béres György atyát, aki a fesztiválsorozat megálmodója, művészeti vezetője és a Gregorián Társaság alapítója, illetve dr. Beer Miklós püspök atyát, a Fesztivál fővédnökét, aki a szentmisét celebrálta, és immár sokadszorra fogadta be város és a környező települések templomaiba a fesztivált. Bár sokan még mindig kurióznak tartják, mégis itt, a liturgiában van a természetes helye a gregorián éneknek - jobban mondva a gregorián ének nem más, mint a legmagasabb rendű énekelte liturgia. És ez az ének nem csupán a kiválasztottak kiváltsága, akik igyekeznek a legmagasabb művészi fokon megszólaltatni az egyház hagyományos, évezredek óta énekes hagyományát, hanem mindenkié, akik együtt vannak, hogy közösen megünnepeljék hitünk legszentebb misztériumait. Ezért a szentmise ordináriumát, illetve a kezdő *Veni Creator* himnuszt, valamint a végén a *Jesu dulcis memoria* kezdetű himnuszt a szkolák vezetésével a hívek is együtt zengték.

Ez a tapasztalat - hogy a gregorián korális az egyház, vagyis mindannyiunk közös liturgikus zenei anyanyelve - végigkísérte a következő napok programjait is. A résztvevők mindig igyekeztek a maguk módján bekapcsolódni a liturgikus alkalmakba. Ez persze nem csak a közös éneklést, hanem az aktív befogadást, figyelmes hallgatást, a liturgikus mozgásokat, az együtt imádkozást is jelentette. Minderre idén a szentmiséken kívül kilencszer is kínálkozott lehetőség a váltakozó helyszíneken megtartott zsolozsmahórákon, amelyeken mindig más szkola teljesített szolgálatot. Így a fesztivál gerincét a liturgiában megszólaló gregorián éneklés adta. A nagy órák mellett - *Laudes*, *Vesperás*, *Matutinum* - a napközi kis órák is megállásra, belső elcsöndesedésre, Istenhez fordulásra készítettek. A reformáció 500 éves évfordulóján a protestáns testvérek is megmutatták, hogy a gregorián számukra is nagy kincs. Szombat este az evangélikus templomban a Budafoki Református Egyházközség Kántorátusa szolgált a *Vesperáson*.

Rendkívül gazdag volt ennek a négy napnak a programja. A már említett liturgikus alkalmak mellett nagyszerű előadásokon és koncerteken vehettek részt az érdeklődők. 10 országból 24 szkola jött el, hogy megmutassák, ők hogyan értelmezik és adják elő a gregorián éneket, hogyan valósítják meg a szemiotológiai kutatások eredményeit. Még azok is, akik csak nagyon ritkán találkoznak ezzel a műfajjal, felfedezhették, hogy minden szkola kicsit másképp képzelte az ideális hangzást. Az egyes nemzetek sajátos karaktere, temperamentuma, zenei hagyományai érezhetően rányomta a bélyegét a közös énekkincs előadására. Időnként talán túlzottan is előtérbe kerültek az egyéni elképzelések és zenei megoldások, pedig a gregorián énekléshez a kulcs elsősorban maga a szent szöveg, amelynek a kimondásában, értelmezésében, az egyes szóhangsúlyok vagy éppen szavak artikulációjában, kiemelésében segít a dallam, amelynek fordulatai éppen ezért nem önkényesek. Hihetetlen nehéz feladat

megtalálni az egyensúlyt a szöveg érthető és magasrendű kimondása, és a moderáltan dinamikus, de mégis lendületes, folyamatosan előrehaladó és fölfelé törő, tisztán intonált dallamvezetés között. Igazán jóleső volt megtapasztalni, hogy legjelentősebb magyar szkoláink nem csak hogy nem maradnak el más országok legkiválóbbjaitól, hanem a legszínvonalasabb és leginkább lélekemelő előadásokat éppen tőlük lehetett hallani. Bár természetesen nem volt cél, hogy rangsorolás alakuljon ki az szkolák teljesítményét illetően, de az összehasonlítást elősegítette, hogy idén is volt közös anyag, a Fesztivál mottójául választott ének, amit minden szkola elénekelt a saját programja végén. Ez pedig a Vocem iucunditatis (A vidámság hangját hirdessétek) kezdetű antifóna, húsvét 6. vasárnapjának az introitus volt. A hangversenyek tematikája pedig a karácsonyi ünnepkör járta körül Advent 1. vasárnapjának proprium-anyagától kezdve egészen Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepéig bezárólag. Az egyes szkoláktól hallhattuk az ünnepkör valamely kiemelt napjának introitus, graduale, alleluja, offertorium és communio tételét, valamint a „kötelező” tételt. Azt, hogy ezek az ún. hangversenyek nem pusztán műélvezetet jelentettek, hanem lelki bekapcsolódást is, nagyban elősegítette, hogy minden latin szöveg magyar fordítását kivetítőkön lehetett nyomon követni. Ezért a nyilvánvalóan nem kevés munkát jelentő figyelmességért nagy köszönet illeti a szervezőket.

Ezen a fesztiválon is értékes elméleti előadások segítettek elmélyülni a gregorián ének rejtelmeiben. Hallhattunk szívet áttüzesítő szavakat a gregorián ének lelkiségéről Barsi Balázs atyától, a neumajelek értelmezéséről és szerepéről dr. Sztankó Attila atyától. Dr. Fodor Gabriella a Codex Calixtinus gregorián repertoárjáról adott elő nagyszerű illusztrációkkal megspékelve és a saját szkolájának segítségével a látottakat hallhatóvá is téve. Dr. Stephan Zippe professzor (München) a gregorián hangok ritmizálásának történetét mutatta be az elmúlt 400 év tükrében. Dr. Ferenczi Ilona a gregorián éneknek az evangélikus liturgiában betöltött szerepéről szólt, végül pedig Sapszon Ferenc karnagy úr hozott gyakorlati szempontokat a gregorián ének méltó és igényes megszólaltatásához.

A fesztivált egy flashmob is színesítette. A dél-koreai gyerekek kiváló harangjátéka, amelyet rendkívül fegyelmezetten és egymásra odafigyelve adtak elő.

Püspök atya ajándékképp szombaton a résztvevők közös ebédre voltak hivatalosak a püspöki palota kertjébe. Ezekben a napokban igen-igen bőséges volt a lelki eledel, talán annyira, hogy mi magunk időnként el is feledkeztünk volna a testről, de ez a nagyszerű gesztus kifejezte azt a Bibliában gyökerező emberképet, hogy test és lélek egysége vagyunk, és mind a test mind a lélek rászorul a táplálékra.

Azok sem maradtak gregorián ének nélkül ezekben a napokban, akik valamiért nem jutottak el Vácra, hiszen számos kihelyezett program tágította a fesztivált régiós jelentőségűvé. Két budapesti, valamint a zebegényi és felsőgödi katolikus templomban, a gödöllői premontrei kápolnában és a szentendrei evangélikus templomban is voltak nagy sikerű esti koncertek.

Mindenképpen meg kell említeni, hogy az előzetes várakozásokhoz képest is nagyon magas volt a látogatottság mind a szentmiséken, imaórákon, de ugyanígy az elméleti előadásokon és koncerteken is. Nem csupán az ülőhelyek fogytak el, elég sokan állva hallgatták végig a szkolák énekét. Mindez azt mutatja, hogy a gregoriánének nem múzeumba való,

hagyományőrző tevékenység, hanem az egyház élő liturgikus éneke, amelyet egyre többen újra felfedeznek, megélve az egyszerűségben elrejtett hatalmas erőt és szépséget, amely belőle árad, s amely magával ragad. Ezért nagy köszönet illeti a szervezőket, akik rengeteg áldozatot hoztak azért, hogy mindez megvalósulhasson.

Vasárnap délelőtt még hallhattunk egy nagyon szép koncertet a Piarista Gimnázium dísztermében, ahol bemutatkoztak azok a hazai szkolák, akik ugyan nem vettek részt az előző napok hangversenysorozatában, de a saját templomukban rendszeres liturgikus szolgálatot vállalnak, ezzel is előmozdítva a gregorián ügyét, egyre szélesebb körben való elterjedését és megszerettetését.

Az eseménysorozatot bezáró hálaadó szentmisének a bazilika adott otthont, amely a szó szoros értelmében zsúfolásig megtelt. Az arcokon visszatükröződött a fesztivál mottója: „A vidámság hangját hirdessétek...” Talán kissé fáradtan, de a gregorián korális „jó borától megrészegülve”, felszabadult örömmel énekelt együtt az egész közösség. Dr. Ternyák Csaba egri érsek, aki szentmise főcelebránsa volt, dr. Beer Miklós váci megyéspüspök atyához odafordulva gratulált ehhez kiemelkedő színvonalú és értékű fesztiválhoz, azt kívánva, hogy mások is kövessék hazánkban és a világon püspök atya példáját. Az evangéliumban elhangzott: „Magasztallak téged, Atyám, ég és föld Ura, mert elrejtetted mindezt a bölcsék és okosak előtt, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek!” Jézus szavaira utalva érsek atya homíliájában kiemelte, hogy mindenki, aki szépen énekli a gregoriánt, kicsinnyé válik, hiszen belesimul a többiek énekébe. Nem az egyén a fontos többé, hanem az egy hangon zengő istendicséret.

A szentmise végén különleges Te Deum fejezte ki hálánkat a Jóisten felé. Alternatív módon egy szkola, az orgona hangja és a teljes hívő közösség éneke váltakozva zengte a dicséret méltó himnuszát, előízét nyújtva annak a végső valóságnak, amely utáni vágyunkban az Egyház ezen a vasárnapon így könyörgött a kollektában: „Adj szent örömet nekünk, akiket kiragadtál a bűn szolgaságából, és fogadj be egykor az örök boldogságba.” Így legyen!

Vadas Tamás